

Výživa dětí

Výživa hraje důležitou roli ve správném vývoji dítěte. Je základem pro optimální růst, zdraví a psychosociální vývoj dítěte. Je důležité si uvědomit, že pro dítě do dvou nebo tří let věku je správná výživa významným faktorem pro normální vývoj. Špatná výživa dítěte může vést později k oslabení imunity, obezitě, malnutrici či kardiovaskulárním onemocněním. Vhodná výživa dětí se v různých obdobích liší.

Výživa novorozenců a kojenců

 Podrobnější informace naleznete na stránce Výživa novorozence.

Podle doporučení WHO je základem výživy donošených novorozenců kojení, které se doporučuje zahájit již v prvních hodinách po narození. ^[1]

Kojení

 Podrobnější informace naleznete na stránce Kojení.

Kojení je základem výživy novorozenců a kojenců. Mateřské mléko má optimální složení, které umožňuje snadné trávení a vstřebávání živin. U donošených novorozenců se doporučuje zahájit kojení co nejdříve po narození. Výlučné kojení se doporučuje do ukončeného 6. měsíce věku. Zdravé kojené dítě nepotřebuje v tomto období žádné další tekutiny, potraviny ani potravinové doplňky s výjimkou vitaminu D a K, které jsou nedostatečně obsažené v mateřském mléce (vitamin K se podává pouze, pokud byl po narození podán perorálně namísto intramuskulárně). Alergologové doporučují zavádět nemléčné příkrmy od ukončeného 4. měsíce, tedy v období tzv. „okna imunologické tolerance“ mezi 4. a 6. měsícem věku. Zavádění příkrmu před ukončeným 4. měsícem nebo po 6. měsíci věku s sebou nese některá zdravotní rizika, jako je malnutrice, poruchy příjmu potravy, alergie, anémie. Pokud dítě prospívá, doporučuje se pokračovat v kojení s postupně zaváděnými příkrmy 2 roky i déle. Kojení má řadu výhod pro matku i dítě a je kontraindikováno jen ve výjimečných případech. ^{[2][3][4]}

Vitamin D se podává od 3. týdne do konce 1. roku ve formě kapek (2 kapky denně) nebo jednorázově v depozitní formě (po 3 měsících). Vitamin D působí jako antirachitická profylaxe. **Vitamin K** se podává brzy po porodu i.m. nebo v kapkách v dávce 1 mg. Vit. K se podává jako prevence hemoragické nemoci.

Umělá výživa kojence

 Podrobnější informace naleznete na stránce Umělá výživa kojence.

Nemléčná strava kojenců

 Podrobnější informace naleznete na stránce Nemléčná strava kojence.

Od konce 6. měsíce je doporučeno zavádět doplňkovou výživu (příkrm, komplementární výživa) při pokračujícím kojení podle potřeb dítěte do dvou let věku nebo déle. Příkrm se zavádí zpravidla v pořadí zelenina (později s masem), ovoce (s jogurtem) a obilninové kaše. Zavedení komplementární výživy je potřeba:

- mateřské mléko dostatečně nepokrývá energetickou potřebu organismu,
- pro vývoj neuromuskulární koordinace. V posledních měsících prvního roku začíná přechod na rodinnou stravu.

Výživa batolat a předškolních dětí

 Podrobnější informace naleznete na stránce Výživa batolat.

Strava pro děti od 1. do 3. roku věku se začíná podobat stravě dospělých, ale měla by být lehce stravitelná, nenáročná na kousání, nekořeněná, málo solená a hlavně pestrá. K plnohodnotné výživě stále patří mléko a mléčné výrobky, ale také maso, vejce a ryby. Maso je důležitý zdroj bílkovin a železa. Přednost dáváme hlavně telecímu, hovězímu, drůbeží a rybám.

Další důležitou součástí je vláknina obsažená v celozrnném chlebu, ovesných vločkách, luštěninách a bramborách. Přiměřené množství vlákniny ovlivňuje resorpci živin a antigenů a urychluje pasáž tračníkem. Celkový denní příjem vlákniny by měl být 5 g/den u kojence až do dvou let věku. U starších dětí má množství vlákniny v potravě narůstat podle vzorce – věk + 5 g/den. Samozřejmě také zelenina a ovoce by neměly chybět v každodenní stravě dětí. A naopak se snažíme o omezení sladkostí a smažených jídel.

Dítě by mělo vypít alespoň 500 ml mléka (plnotučného) denně a k tomu konzumovat další mléčné výrobky, aby dostatečně pokryly denní příjem vápníku.

V tomto období si dítě také vytváří stravovací návyky, proto je důležité podávat jídlo pravidelně, nejlépe 5× denně a být dítěti při stravování řádným příkladem (nejíst ve spěchu, číst při jídle, nesnídat apod.). Pro toto období věku je také charakteristické střídání období dostatečné chuti a nechutenství. Do jídla dítě nenutíme.

Výživa dětí ve školním věku

 Podrobnější informace naleznete na stránce *Výživa předškolních, školních dětí a mládeže*.

Strava by měla být hlavně pestrá, aby se předešlo nejruznějším karencím či nadbytku některých živin. Děti by se měly naučit v klidu sníst i když ráno pospíchají do školy.

Výživa adolescentů

Období puberty je spojeno s urychleným růstem a změnami v tělesném složení – rozvoj kostní hmoty u obou pohlaví, svalové hmoty u chlapců a tělesného tuku u děvčat. Tyto procesy v organismu potřebují dostatek energie, bílkovin a minerálů, zejména pak vápníku a železa. Špatné stravování může vést k narušení přirozeného růstu a vývoje.

Rizika alternativních diet

Odkazy

Související články

- Výživa dětí: Výživa novorozence • Kojení • Umělá výživa kojence • Nemléčná strava kojence • Výživa batolat • Výživa předškolních, školních dětí a mládeže • Doporučení pro kojeneckou výživu 2011 • Doporučený příjem živin (pediatrie)
- Výživová doporučení: Výživová doporučení (1. LF UK, NT) • Výživová doporučení pro dospělé obyvatelstvo • Výživa těhotných a kojících žen • Výživa ve stáří • Faktory ovlivňující nutriční potřeby
- Zvláštní výživa
- Složení potravin: Sacharidy v potravě • Bílkoviny v potravě • Tuky v potravě • Minerální látky v potravě • Stopové prvky v potravě • Vitamíny • Mikroorganismy v potravě • Cizorodé látky v potravinách
- Neprospívání • Poruchy příjmu potravy • Onemocnění z nadbytku nebo nedostatku živin • Potravinová alergie • Intolerance jídla • Alergie na bílkovinu kravského mléka

Reference

1. WHO. *Breastfeeding* [online]. [cit. 2012-02-27]. <<http://www.who.int/topics/breastfeeding/en/>>.
2. Pracovní skupina dětské gastroenterologie a výživy. Doporučení pracovní skupiny gastroenterologie a výživy ČPS pro výživu kojenců a batolat. *Česko-slovenská pediatrie*. 2014, roč. -, vol. duben, s. 7-13, ISSN 0069-2328.
3. WHO. *Breastfeeding* [online]. [cit. 2012-02-27]. <<http://www.who.int/topics/breastfeeding/en/>>.
4. DORT, Jiří, et al. *Neonatologie : vybrané kapitoly pro studenty LF*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0790-5.

Použitá literatura

- LEBL, Jan, Kamil PROVAZNÍK a Ludmila HEJCMANOVÁ. *Preklinická pediatrie*. 2. vydání. Praha : Karolinum, Galén, 2007. ISBN 978-80-7262-438-6.
- HRODEK, Otto a Jan VAVŘINEC, et al. *Pediatrie*. 1. vydání. Praha : Galén, 2002. s. 204. ISBN 80-7262-178-5.
- BENCKO, Vladimír, et al. *Hygiena – učební texty k seminářům a praktickým cvičením pro studijní obor zubní lékařství*. 1. vydání. Praha : Univerzita Karlova, 2006. ISBN 80-246-1129-5.